

TvA 2026/4

Rechtbank Den Haag 24 juni 2025, nr. C/09/683484 KG ZA 25-323 en C/09/683493 / KG ZA 25-325

m.nt. mr. M.C. van Leyenhorst¹

Art. 1022c Rv

ECLI:NL:RBDHA:2025:11335

Onbevoegdheid voorzieningenrechter in geschil over rechtsgeldigheid en opheffing bewijsbeslag.

Provisional relief judge's lack of jurisdiction in dispute concerning the validity and lifting of evidence seizure. Article 1022c of the Dutch Code of Civil Procedure.

Deze uitspraak werd gepubliceerd in TvA 2025/88.

Noot

Drie broers van een ondernemersfamilie hebben een aanzienlijk vermogen, verdeeld over verschillende rechtspersonen. Na onderlinge onenigheid hebben de broers in 2022 een vaststellingsovereenkomst gesloten waarin zij overeenkwamen hun gezamenlijke vermogen te ontvlechten. Zij hebben in dat kader de zoon van een van de broers (hierna: de zoon)² aangewezen als gevolmachtigde om de ontvlechting te bewerkstelligen. De vaststellingsovereenkomst bevat een arbitraal beding (NAI).

De vaststellingsovereenkomst leidde tot nieuwe geschillen. In het bijzonder meende een van de broers (hierna: de broer)³ dat hij onvoldoende informatie ontving en dat de gevolmachtigde zijn taken niet goed uitvoerde. De broer heeft daarop onder meer, in augustus 2024, namens een betrokken Stichting Administratiekantoor een enquêteverzoek ingediend. De OK verklaarde de Stichting niet-ontvankelijk.⁴ De broer heeft daarnaast, eind 2024/begin 2025, conservatoir bewijsbeslag gelegd onder (onder meer) de zoon. De in beslag genomen gegevens, waaronder e-mails, zijn in bewaring gegeven bij Digijuris.

De broer heeft vervolgens de eis in de hoofdzaak ingesteld door bij het NAI een arbitraal kort geding aanhangig te maken. In deze procedure vorderde hij inzage in de bij de zoon in beslag genomen bescheiden (exhibitievorderingen). De zoon vorderde in reconventie dat het scheidsgerecht de gelegde bewijsbeslagen zou opheffen.

De mondelinge behandeling van het arbitraal kort geding vond plaats op 27 maart 2025. De beslissing werd

aangehouden tot 31 mei 2025 om partijen de gelegenheid te geven de zaak te schikken. In de tussentijd, op 15 april 2025, vorderde de zoon in kort geding bij de overheidsrechter opheffing van de gelegde bewijsbeslagen met aanverwante vorderingen. De broer concludeerde tot onbevoegdheid van de voorzieningenrechter vanwege het in de vaststellingsovereenkomst opgenomen arbitraal beding.

Een overeenkomst tot arbitrage belet niet dat een partij zich in een kort geding tot de voorzieningenrechter wendt (art. 1022a Rv). Echter, indien de wederpartij zich bij de kortgedingrechter op het arbitraal beding beroept, mag de overheidsrechter zich uitsluitend bevoegd verklaren “indien de gevraagde beslissing niet of niet tijdig in arbitrage kan worden verkregen” (art. 1022c Rv).⁵ Hoewel eerdergenoemd kortgedingvonnis op het eerste gezicht een toepassing van deze bepaling lijkt te behelzen, ligt het bij nader inzien genuanceerder.

De broer stelde dat de voorzieningenrechter niet bevoegd was om over de vordering tot opheffing van het beslag te beslissen, omdat in het aanhangige arbitraal kort geding al zou worden beslist over de opheffing van het beslag, waarmee de zoon materieel hetzelfde zou kunnen bereiken als wat hij de voorzieningenrechter verzocht te doen. De zoon stelde daartegenover dat een scheidsgerecht, anders dan de overheidsrechter, niet bevoegd is een beslag bij constitutief vonnis op te heffen. Nu die door hem gevraagde vordering niet door een scheidsgerecht zou kunnen worden toegewezen, zou de voorzieningenrechter bevoegd zijn, aldus de zoon.

De voorzieningenrechter onderkende dat een scheidsgerecht niet bij constitutief vonnis een beslag kan opheffen en besliste dat “de voorzieningenrechter dus in zoverre bevoegd is om kennis te nemen van de vorderingen”. De voorzieningenrechter besliste vervolgens echter dat niet is komen vast te staan dat de zoon “onvoldoende gebaat [is] bij de in door [hem] in het arbitraal kort geding gevorderde voorzieningen” (r.o. 4.5). Oftewel: het scheidsgerecht is niet bevoegd om het beslag bij constitutief vonnis op te heffen – dus die vordering behoort tot de exclusieve rechtsmacht van de overheidsrechter – maar de overheidsrechter weigert die vordering toe te wijzen omdat het scheidsgerecht op andere wijze het beslag zal kunnen (laten) opheffen. De hoofdvordering die de zoon bij de kortgedingrechter instelde – tot het bij constitutief vonnis opheffen van de bewijsbeslagen – werd daarom afgewezen. Een en ander lijkt, ten aanzien van de vordering om het beslag bij constitutief vonnis op te heffen, geen beslissing van onbevoegdheid, maar een toepassing van art. 3:303 BW (geen belang, geen actie). Het vonnis

1 Max van Leyenhorst is advocaat en arbiter. Hij is partner bij Legaltree.

2 In het geanonimiseerde kortgedingvonnis aangeduid als [eiser].

3 In het geanonimiseerde kortgedingvonnis per abuis aangeduid als [woonplaats 2].

4 Hof Amsterdam (OK) 17 december 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:3438, JOR 2025/136, m.nt. M.W. Josephus Jitta.

5 Zie voor een bespreking van het criterium “niet tijdig”: T. Stouten & L. Stevens, ‘Het tijdigheidsvereiste van artikel 1022c en artikel 1074d Rv in kort geding’, TvA 2016/25 (alook TvA 2016/68 en TvA 2016/69). Zie voor een bespreking van de verhouding tussen de overheidsrechter en, specifiek, ICC Emergency Arbitration: M. van de Hel-Koedoot & A.G. Colenbrander, ‘ICC Emergency Arbitration en de bevoegdheid van de Nederlandse overheidsrechter tot het treffen van voorlopige voorzieningen’, TCR 2022/3.

noemt laatstgenoemde maatstaf niet, maar een andere grondslag voor de beslissing zie ik niet, zij het dat men in het kader van een kort geding natuurlijk ook kan spreken van de bekende belangenafweging.⁶ Toepassing van art. 3:303 BW leidt tot niet-ontvankelijkheid van de eiser in zijn vordering.⁷ Dat de voorzieningenrechter alle vorderingen van de zoon in het kortgedingvonnis afwijst, kan in dat verband worden opgevat als een hantering van het overkoepelende begrip ‘afwijzing’, dat zowel onbevoegdheid van de rechter als niet-ontvankelijkheid van de eiser als ontzegging van de vordering op materiële gronden kan omvatten.⁸

Terug naar de aanname dat een scheidsgerecht niet bevoegd is een beslag bij constitutief vonnis op te heffen. Blijkens art. 705 Rv is de overheidsrechter exclusief bevoegd om een beslag op te heffen. Aangenomen wordt dat daarmee de bevoegdheid van een scheidsgerecht om een beslag op te heffen, wordt uitgesloten.⁹

Uiteraard kan een scheidsgerecht wel een bevel aan een partij geven om een gelegd beslag op te heffen, zo nodig (en indien gevorderd) onder oplegging van een dwangsom (art. 611a-611i Rv jo. art. 1056 Rv). Een stap verder is dat het scheidsgerecht, op vordering van een partij, de beslaglegger kan bevelen het beslag op te heffen met daarbij de bepaling dat die partij gerechtigd is zelf de rechtshandeling te verrichten indien de beslaglegger onvoldoende actie onderneemt om aan de veroordeling te voldoen (art. 3:300 lid 1 BW). Een dergelijk vonnis lijkt mij (nog steeds) een condemnatoir vonnis, dat van een exequatur zou moeten worden voorzien voordat het geëxecuteerd kan worden.¹⁰ In theorie zou een scheidsgerecht zelfs kunnen bepalen dat zijn vonnis, inhoudende een veroordeling tot het opheffen van een beslag, dezelfde kracht heeft als een in wettige vorm opgemaakte akte tot opheffing van een beslag (art. 3:300 BW jo. art. 3:305 BW).¹¹ Mij is geen geval bekend waarin deze laatste stap is gezet en ik zie ook geen goede reden voor een scheidsgerecht om deze grens van het juridisch (on)mogelijke op te zoeken. Het is de vraag of in een dergelijk geval nog gesproken kan worden van een condemnatoir vonnis, of van een dergelijk vonnis een exequatur nodig is, en of alle bij het beslag betrokken partijen hun handelen zullen richten naar de inhoud van een dergelijk vonnis.¹²

De kortgedingrechter zag in casu onvoldoende aanleiding om bij constitutief vonnis het bewijsbeslag op te heffen. Ten aanzien van de ingestelde nevenvorderingen (r.o. 4.6 e.v.) is niet duidelijk of de voorzieningenrechter art. 1022c Rv toepast. Die nevenvorderingen worden in elk geval afgewezen. Dat is niet verrassend, gezien het feit dat die vorderingen in wezen ook al bij het aanhangige arbitraal kort geding aan de orde waren. Opvallend is nog wel de overweging in r.o. 4.6, dat “[n]iet valt in te zien waarom in het arbitraal kort geding geen oordeel zou kunnen verkregen over (...) de vraag of de beslagen van rechtswege zijn vervallen”. Zo geformuleerd, lijkt dit neer te komen op het door een scheidsgerecht doen afgeven van een verklaring van recht, hetgeen in een kort geding niet kan.¹³ Opheffing van een beslag wegens strijdigheid met formele vereisten kan wel. Het onderscheid is een (deels vrij theoretisch) punt van algemeen procesrecht en niet zozeer een punt dat in het bijzonder voor de arbitragepraktijk van belang is, zodat ik hierop thans niet verder inga.¹⁴

Mr. M.C. van Leyenhorst

6 Zie daarover o.m. *GS Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 254 Rv, aant. 5, alsook *Asser Procesrecht/Boonekamp* 6 2024/135 e.v.

7 C.J.J.M. Stolker, *T&C BW*, commentaar op art. 3:303 BW, aant. 1.

8 Vgl. HR 13 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:425, NJ 2021/255 en m.n. de daarbij verschenen annotatie van H.J. Snijders.

9 Stein bespreekt argumenten pro en contra een dergelijke bevoegdheid van het scheidsgerecht in zijn noot in *RvA Bouwbedrijven* 19 mei 1994, ECLI:NL:XX:1994:AS1460, BR 1995, p. 73, par. 1.

10 Zie hierover M.C. van Leyenhorst, ‘Beslag en executie in de context van arbitrage’, *BER* 2013/3, par. 2, alsook K.J. Krzeminski & M.M.J. Vink, ‘Conservatoir beslag en arbitrage’, *TvA* 2023/84.

11 Dit kan ook in kort geding. Zie HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:499, NJ 2024/258, m.nt. H.J. Snijders, r.o. 3.3.

12 A-G G. Snijders acht een dergelijk vonnis “zonder meer constitutief”. Zie par. 3.10 van zijn conclusie vóór HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:499, NJ 2024/258, m.nt. H.J. Snijders. Zie over de kwestie van het exequatur: K.J. Krzeminski & M.M.J. Vink, ‘Conservatoir beslag en arbitrage’, *TvA* 2023/84, met verwijzing naar verdere bronnen.

13 Zie HR 31 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:503, NJ 2024/259, m.nt. H.J. Snijders, r.o. 3.3.

14 Art. 705 Rv biedt – voor conservatoire beslagen – aan de voorzieningenrechter expliciet de wettelijke mogelijkheid om, in afwijking van de hoofdregel in kort gedingen, constitutief te besluiten tot de “opheffing” van het beslag “bij verzuim van op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen”. E. Loesberg schrijft in *Tijdschrift voor de Ondernemingsrechtpraktijk* 2018/98 over de ratio hiervan: “Omdat de voorzieningenrechter geen declaratoire vonnissen mag wijzen, is deze opheffingsgrond nodig.” Zie voorts over dit onderwerp: *Asser/Steneker* 2023/585 en Steneker in zijn noot onder HR 4 oktober 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA3771, *JOR* 2013/353, par. 5.